

Documinte vechi*pentru istoria nationala Transilvania.*

Romanii in Dieta tieriei representati si tractarea cu proprietatile de pamentu. 1231.

Capitulum ecclesie Transylvane ad omnium presentes inspectur: notitiam volumus harum serie pervenire quod accedens nostri in presentiam Gallus filius Wydh de Bord, confessus est coram nobis, retulitque taliter: quod licet terram Boje terre Zumbuthel conterminam, et de presenti in ipsa terra Blacorum existentem habitam propriis suis, justisque impensis ab homine Bujul filio Stuje cõmerit, juriq̃ suo subjectam reddiderit, considerans tamen, et animo revolvens suo, qualiter eadem terra, a tempore humanam memoriam transeunte per majores, avos, atavosque ipsius Thulh filii Choru possessa, et a temporibus jam, quibus ipsa terra Blacorum, terra Bulgarorum exstitisse fertur ad ipsam terram Fugros tenta fuerit, qualiter id dictus Thulh filius Choru quam plurimorum hominum elogiis affirmare admissus fuit, hinc ne jurgia temporum in processu enascerentur, fraterne mutueque charitatis, quam Cristiana eidem svadet religio, affectu ductus, dictam terram Boje, terre Zumbuthel conterminam eidem Thulh filio Choru accepta ejus recompensa in pecuniarum solutione, et refusione, remisit coram nobis presentium testimonio literarum. Anno millesimo ducesimo tricesimo et primo.

Ex collectione Msta. Copiali Josephi Dobo de Alba-Julia; et ex Transumto Conventus B. M. V. de Kolos-Monostor anni 1601 quod a Revdo Dno Francisco Hene Praeposito majori Capituli Albenis Transilvaniae sine transcriptionis communicatum obtinuerat 1834. Illustrissimus Dnus Comes Jos. Kemény.

Literas has edidit idem Ill. D. Comes in „Magazin für Geschichte etc.“ I. Band, 2. Heft. Kronstadt, 1844, pag. 176.

1291. 11. Martii.

Nos Andreas Dei Gratia Rex Hungariae. Memoriae commendantes significamus quibus expedit universis. quod cum nos Universis Nobilibus, Saxonibus, Siculis et Olachis in partibus Transylvaniae apud Albam-Julae pro reformatione status eorundem congregationem *) cum iisdem fecissemus. de consilio omnium Praelatorum et Barorum Regni nostri, eo tempore nobis assistendo Magister Ugrinus dilectus et fidelis noster quasdam possessiones scilicet Fogaras et Zumbathely vocatas juxta fluvium Oith existentes, asserens a se indebite alienatas, surgendo in ipsa congregatione nostri, sibi per nos reddi, et restitui postulasset, et super hoc instrumenta, ac privilegia sua exhibuisset, tandem nos de facto dictarum possessionum magis clarificari volentes, utrum ipsius Magistri Ugrini fuerint, nec ne? ab eisdem Nobilibus, Saxonibus, Siculis et Olachis, diligenter inquiri fecimus, si dictae possessiones ad ipsum Magistrum Ugrinum dinoscantur juste ut legitime pertinere. Qui quidem Universi, et singuli praedictas possessiones Fogaras et Zumbathely vocatas ipsius Magistri Ugrini et suorum antecessorum esse, et fuisse retulerunt. Nos igitur, quia ipsas possessiones ad ipsum Magistrum Ugrinum juste et legitime noverimus, et sciamus pertinere, cum omnibus utilitatibus earum, et pertinentiis reddidimus ipsi Magistro Ugrino, et per eum suis haeredibus, haeredumque suorum successoribus jure perpetuo, et irrevocabiliter

*) Comitata (dieta tieriei).

possidendas, eo modo, ut ea plenitudine, quemadmodum per ipsius antecessores dictae possessiones habitae exstiterunt, et possessae. Datum apud Albam-Julae *) in Dominica Invocavit. Anno Domini Millesimo ducentesimo nonagesimo primo.

Originale sigillo Andreae Regis, ut vestigium solum perhibet impressivae communitum, patenterque in pergamento exaratum exstat in Archivo Capituli Albensis Tranniae. Cista 2. Cott. Alb. fasc. 5. Nr. 48

Anno 1768. Capitulum Albense ad requisitionem possessionis Braller sedis Nagy-Sink, has literas anni 1291 in transumpto expediri fecit pro eadem possessione. Copia hujus Transumpti habetur in Bibliotheca C. Samuelis Kemény inter Msta sub titulo „Cartophilaceum Trannicum“. Tom. XIX, p. 21.

Harum literarum anni 1291 meminit Eder in notis ad Felmer p. 53.

Easdem has literas edidit Fejér C. D. Tom. VI, Vol. I, p. 118 ex analectis Dipl. Mstis. Ederianis Fasc. I, p. 107.

Eroii romani si recunostintia data loro. 1361.

**)

stri negotiis prosperis et adversis supremae fidelitatis studio, indesinentique et laudabili virtute juxta eorum facultatis exigentiam nostrae studuerunt complacere Majestati, Volentes eosdem pro praemissis eorum fidelibus servitiis regio prosequi merito, Keneziatum medietatis cujusdam possessionis Olachalis Ozon vocatae in dicta terra Mararosiensis existentem, quem Keneziatum prius Stan dictus Feyr Olachus conservare dinosebatur eisdem filiis Locolloy eorumque filiis, et posteritatibus universis, sub eisdem libertatibus, utilitatibus, servitiis et conditionibus, quibus dictus Stan eundem conservasse, et tenuisse censetur, dedimus, donavimus, et contulimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendum, possidendum pariter et habendum salvo jure alieno. In cujus rei Memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes concessimus literas nostras privilegiales pendentis et authentici sigilli nostri duplicis munimine roboratas.

Datum per manus Venerabilis in Christo Patris Domini Nicolai Archieppi Strigoniensis, locique ejusdem Comitatus perpetui, aulae nostrae Cancellarii dilecti et fidelis nostri. Anno Domini Millesimo CCC^o LXmo primo, pridie Idus Maj., Regni autem nostri vigesimo, Venerabilibus in Christo Patribus et Dnis eodem Nicolao Strigoniensi, Thoma Colocen. Vgolino Spalaten Archieppis; Ragusien. sede vacante, Nicolao Agrien. Demetrio Varadien. Dominico Transylvano, Colomano Jaurien. Ladislao Vesprimien. Stephano Zagrabien. Michaelae Vacien. Petro Boznen. Dominico Chanadien. Vilhelmo quinque-ecclesien. electis confirmatis, fratribus Stephano Nitrien. Thoma Sirmien. Joanne Tinnien. Demetrio Nonen. Bartholomaeo Tragurien. Valentino Macarien. Stephano Faren. Mathaeo Sibiricen. Michaelae Scardonien. et Portina Semnien. ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Magnificis viris Nicolao Konth Palatino, Dionisio Wayvoda Transylvano Comite Stephano Bubek Judice Curiae nostrae, Joanne Magistro Tavernicorum nostrorum, Nicolao de Zeech Dalmatiae et Croatiae, Leustachio Regni Sclavoniae, et Nicolao de Machovien. Banis, Petro Pincernarum, Paulo Dapipherorum Joanne Janitorum, Dominico Agazonum nostrorum Magistris et Magistro Konya Comite Posenien. aliisque quam plurimis Regni nostri Comitatus tenentibus et honoribus.

Hae literae transumptae et confirmatae fuere sub dato „in festo B. Michaelis Archangeli 1404“ et hae confirmationales 1404 per conventum Colosmonostoriensem transumptae fuere 1635 pro Theodoro filio Matthaei filii nobilis quondam Bud.

Ex veteri Copia anni 1635 (cujus tamen initium periit) Dni Ladislai Gal Exactoriae Praesidis descripsit Claudiopoli 25. Febr. 1845. Ill. Dnus Jos. Comes Kemény. — (Va urma.)

GRADUALA CULTURA A OMULUI.

Necessitate pe omeni i-a invetiata la tote artele. Inca si omulu celu de'nteiu sentisa nescari necessitati — indigentii — atatu in privintia corpului catu si a spiritului. Cu graduala immultire a omeniloru acrescura si indigentiile acelora. Nisuintia seu boldulu de a inpaca aceste indigentii atatu de simtite, dedu impulsulu celu de'nteiu la

*) Ergo Andreas Rex 1291 fuit in Trannia.

**) Initium harum literarum periit.

omului. — Casulu, necessitatea, esperinția si observatiunile proprie si streine condusera pe omu la nescari inventiuni, pre'n care elu se puse in stare de a poté multumi unele de'n tre indigentiele ce le avé. O inventiune apoi dedú occasiune la alt'a inventiune si asia pre'n acést'a omulu de'n candu in candu deveni mai cultivatu, mai priceputu.

I.

Necessitatea dictata pre'n instinctu, conduse pre omenii cei de'ntru la inventiunea medilóceloru ac'ncungiuravere pentru nutrire corporu seu. Primele medilóce de nutrire — far' dubiu — au devuitu se fie: fruptele arboriloru, semintiele planteloru, radacinile, buruenile s. a. Cu tempu apoi invetiara omenii a cunosce si folosulu ce l'ar' poté aduce animarile, — care ii impresurau, atatu in privinti'a nutririi catu si a imbracamentei. Pre'n acést'a, cumu si vediendu ca unele animari se potu imbandi — se starni in omenii pofta si indemnulu de a prasi vite. — Initiulu prasirii de vite. — Totu asia pre incetu aflara omenii unu modu mai regulatu de a se nutri, plantele adeca incepura a le prefaca si observandu ca acele prefacute dau unu nutrementu mai bunu, mai gustuosu, incepura cu diligentia ale semená, cultivá si aduná. In astu modu se puse iniciativ'a cultivarii pamentulu (agriculturei).

Mai incolo aflara omenii, ca nu e destulu numai a avé cu ce asi nutrire corporu; ci acel'a mai alesu in climatele mai reci deve a se si scuti in contra recelei si a altoru vatemari de'n partea tempestatei. — (Omenii primi — far' indóela — fura goli; numai frundiele arboriloru acopereu corporu loru). — Asia sú inventata imbracamintea. Acést'a de'ntr' inceputu era fôrte simpla; dora nece n'ajungea a acoperi tóte partile corporu. Dup' aceea apoi deveni mai perfecta. Se gatia mai anteu de'n peli de animari; cu tempu apoi observara omenii, ca pelea cumu si lan'a unoru animari amessuratu devuintieloru sale s'ar' poté lucrá in feliurite tipuri. Asia acumu incepura omenii a gati tiesaturi feliurite de'ntr'insele. Pre'n acést'a se puse inceputulu la prim'a industria.

Fiindu-ca omenii atatu diu'a catu si nóptea avéu de a petrece sub cerulu liberu si asia a fi espusi la totu feliulu de raceli si infortunii: asia aflara ca nece imbracamintea inca nu e destula spre a se scuti de veri ce vatemare a tempestatei. De'ntr'in-

ceputu, durandu infortuniile, se ascundéu in Fructele arboriloru, in spelunci séu si suptu arborii cei desi, successive apoi si-a gatitu corturi portatile de'n pei de animari, de'n rami de arbori, séu de'n scortia. Cu aceste se foloséu mai alesu aceia omeni, cari se sacrificara spre viéti'a cea nomadica si se ocupau cu pascutul si prasilulu viteloru; de órace acestia n'avéu locuinti stabile; éra corturile fiindu portatile usioru se potéu stramuta de'ntr'unu locu intr' altulu. Inse aceia omeni, cari se ocupau cu cultivarea pamentulu, — fiindu-ca n'avéu devuintia, ma tocma le era si preste mana de a se muta de'ntr'unu locu intr'altulu, si-facura colibi nemiscatiuse de'n lemnu, mai tardiu si-facura si casi de'n lutu, varu si pétra. Loculu, unde se aflara redicate mai multe astfelu de locuinte séu casi, dohendi nume de „satu, oppidu séu Civitate“. — Pre'n edificarea colibéloru si casiloru se puse inceputulu Architetturei. Architetture'a preste totu in intielesu mai latu se vede a se fi invetiatu de catra ómeni cu multu mai tempuriu decatu alte arte.

Dupace omenimea pre'n inventiunea multoru lucruri folositorie deveni la unu modu al' vietiei mai bunu, mai regulatu; dupace adeca: inventase cu ce a se nutri, imbraca si unde a locui; asia cu tempu mai descoperi si alte devuintie. Cultivatoriulu de pamentu, pastoriulu si venatoriulu avéu devuintia de feliurite instrumente, pe care ei séu n'avéu tempu ale gati; séu chiaru nu pricepéu la gatirea acelor'a. Afar' de aceea omenimea inmultiinduse pe di, ce merge, multi nu fura in stare de ase nutri numai de'n agricultura, pascutul viteloru si venatu. Asia dara devuira a si cauta alte moduri de vietuire; devuira a messeria, adeca: a invetia a gati instrumente, vestimente, scule s. a: Pre'n acést'a se dedu occasiune la inventarea feliuriteloru messerii. Aceste suntu unu ramu de cestigu fôrte momentosu, carele de'n di in di si asla mai mare primire, pre'n urmare devine mai perfecta. — Messerierii si artistii cei diligenti cu tempu gatira multime de produse, care nu numai nu erau de ajunsu spre asimplini devuintiele proprii; ci inca se potéu imparti si pe la altii. Acést'a cercustare indemnna pe omenii cei iabitori de intreprinderi, ca produsele, ce intrecéu in tierra loru, se le espôrte si laticesca pre'n alte tierri, si in loculu acelor'a se importeze de acele marfe, care ei a casa nu le avéu. Asia se facú initiulu comerziului. —

Comerziulu primitivu consta numai in scam-

barea marfeloru un'a pentru alt'a. Inse fiindu-ca pre'n astfelu de scambare adeseori se causa confusiune; de orace a uneori se intempla, ca unu negotiétoriu se nu aiva atata marfa, cata devese se dee in scambu la cela altu, séu pote nu avea de locu de acelu felu marfa, de care altulu avé devuintia; asia se afla moneta. Pre'n acést'a comerciulu lua unu sboru mai rapede. — Acumu comerciulu de scambu inceta cu totulu si se introduse comerciulu ordinaru de cumuparare si vendiare.

Dar' era forte greu a purta marfele dintru o tierra intr'alt'a. Greutatea acést'a inca se redica dela medilocu pre'n cladirea drumuriloru si inventarea naegatiunei. Astfelu comunicatiunea se inlesni in messura nespusa si omenii avura norocirea de a fi scutiti de incungiurarile, ce adeseori devéu ale face cu ocasiunea portarei marfeloru de'ntr'o tierra intr'alt'a.

Comerciulu unitu cu naegatiunea a contribuitu multu la cultur'a populiloru. Omenii calatorindu pre'n tierri streine si conversandu cu felurite popóre, invetiara a cunósce mai multe produse naturale, industriale si artistice mai nainte necunoscute; vediura diverse moravuri si datini, pe care le imitara; audira multe adevèuri — pe care si le insusisera.

II.

Totusi cele mai multe de'ntr'e inventiunile aceste séu nu s'ar li pusu nece odata in fiintia, séu celu pucinu n'ar fi avutu o estindere asia generale; deca acestor'a n'ar fi precessu desvoltarea facultiloru spirituale a le omului; séu deca acést'a mai alesu n'ar'fi devenitu la capacitatea de a si exprima si comunica cu altii cugetele si sentimentele sale. — Acést'a exprimere si comunicare mai anteiu far' de indoéla — au devutu se se facu pre'n ajutoriulu a loru nescari tonuri, camu grobiane, cari cu tempu pre'n essercitiu continuu de'n ce in ce devenira mai chiare si articulate. In astu tipu se forma limba séu vorbirea omenésca. — Unu talentu omenescu neestimaveru, pre'n care omulu se inaltia preste tóte cele alte creaturi. — Unu talentu pentru vietia sociale ne'ncungiuraveru.

Dar' fiindu-ca omenii in decursulu temporiloru se despartira de olalta, si se respandira pen' in cea mai mare departare; ma inco cate odata pre'n esundari, séu alte casuri, mare parte se sterpira, asia catu numai pucini remasera: — asia au uitatu unele cuvente, séu li-au datu alte forme; ma inco unele cuvente li-a amestecatú cu alte streine séu chiaru au aflatu altele cu totulu noue. Pre'n acést'a se dedú ocasiune la formarea differiteloru limbi.

Dela cultur'a atarei limbi vei puté face consequentia la gradulu culturai popului, carele o vorbesce. Omenii vréu inca ca ideile sale cele momentose se le pota impartasi si cu cei mai departati, ma inco vréu ca memoria unoru lucruri importante séu a unoru fapte si persone stralucite se se straplante si la lumea posterióre. Spre acestu scopu dar' se senti devuintia scriintiei. Acést'a de'ntr'inceputu nu se potea altfelu effaptui decatu pre'n icóne. — De aici si-trage originea scrisórea asia numita de icóne séu hyeroglyfica, carea servi de fundamentu la artea picturèi. Dupo aceea omenii, voindu a da obiepteloru mai mare sensualitate, venira in cugetulu de a modella séu decopisa formele intregi ale obiepteloru. Pre'n acést'a se puse initiu la art'a sculpturèi (cioplirei). — Inse tóte aceste moduri de scrisore inco nu potéu a coresponde deplinu devuintieloru, ce le sentiéu omenii in ast'a privintia. Multe cuvente séu cugete nece decatu nu se potéu exprima pre'n icóne. — Drept'aceea se afla pentru veri-care tonu unu numitu semnu (littera). Asia se inventiara litterile. — Cu ajutoriulu acestor'a acumu se potea exprima verice ideate ori sentimentu. In astu tipu doveni in usu scriptura. — Priu scriere, faptele, adevèurile si inventiunile cele mai folositoare se putura straplanta de'n populu in populu, de'n seclu in seclu. Pre'n scriere se pusera in cerculare tóte acele medilóce, care contribuira la o mai buna si mai deplina cultura a omului. Sciintiele — tesaurulu celu pretiosu — inco incepura asi imprestié luminatórele sale radie. Dar' in fine, ca coron'a tuturoru acestoru inventiuni importante se pote considera minunat'a si nepretiuiver'a inventiune a tipariului. O inventiune, a carei influentia asupr'a culturai si propasirei genului omenescu e nepretiuiver'a. Auctorele acestei inventiuni fú Joanne de Gutenbergu nascutu in Moguntia (Mainz) in H.-Darmstadt, in 1440 d. Cr.

Cu tote acesta, inventiunile pen' aici insiratu, la care omenii fura condusi parte pre'n casu, parte pre'n necesitate si esperintia, inco nu potu dá de sine omenimei o cultura generale si totala; decumva cu cele voru fi strensu unite si cu alte medilóce cu multu mai importante si mai petrudiatorie. Aceste sunt: Religiunea, educatiunea si instructiunea, — medilóce, care nobilitéza anim'a, luminéza spiritulu si intielesulu, si cari pe omu lu-punu in stare de a si-cunosce missiunea si detoriile atatu facie cu starea sa cea presente si temporanea, catu si facie cu viitor'a sa destinatiunea.

Aceste dar' suntu gradurile, preste care are de atrece viricare populu; carele dorese a se redica de'n leaganulu prunciei si a meritá frumosulu si maretulu nume de „cultu“. Popululu iubitoriu de cultura invetia messerii si arte; dar' nu neglignesce nece cultur'a animei si a mentiei, pe care deve a se baz'a verice intreprindere omenésca. I. Russu.

КАРЪЛ-БОИ.

Новелъ ротъпеаскъ.

(Бртаре.)

Ачеастъ зеа, дѣ зиче еа арѣтѣндѣ о зеа де оуѣа вѣтѣтъ кѣ цѣнте де аѣр, есте зп презент де ла Иоан Корвин Хѣниад лѣи Влад V, кѣнд, ла дп-тоарчереа са де ла Варна, принѣзл ротѣн дѣ черѣ сокотеалъ де челе чѣнчѣ мѣи де лѣнчѣ че дѣ дѣдѣсѣ ла Нѣкополи. Шѣ асѣел еа нѣ скѣпа нѣмѣкъ дѣн видере фѣръ а нѣи да нѣи зрѣаѣл. Осевѣтоф, мѣт де мѣраре, дѣ плѣчеа съ о тот аскѣлте; кѣчѣ ел сѣмѣа ачѣеа че дѣцѣлесесет еѣ дѣсѣнѣи, кѣ ведеа шѣ азѣа лѣкрѣрѣ невѣзѣте шѣ неазѣите. Дѣнѣ че аѣ вѣсѣтат чеа дѣнѣтѣ салъ, дѣтрарѣ дѣ адоѣа. Аѣче ера скрѣс не тѣрѣи, дѣ лѣтере де аѣр, нѣмеле четѣдѣлор, галерелор, армателор, ротѣнѣлор шѣ а вѣрѣнѣелор лор; маѣ дѣколо, дѣ лѣтере негре ресѣоаеле лор чѣвѣле шѣ десѣачерѣле лор дѣ лѣнѣтѣ. Дѣма дѣвѣлѣтѣ нѣл дѣнѣ дѣделѣнѣг дѣ ачѣеастѣ салъ.

— Ар фѣ преа мѣлѣт, дѣ зѣсѣ еа, де аѣи еспѣлка тоате ачѣесте лѣкрѣрѣ, съ мерѣет маѣ дѣнарте, шѣ Осевѣтоф о зрѣтѣ кѣ грѣвѣре че тѣрѣгрѣсѣа кѣрѣосѣтѣеа лѣи.

Ачѣастѣ а треѣа салъ ера дѣтрѣйтѣ маѣ маре де кѣт челе лалте доѣ. Се ведеа дѣтрѣо парте родѣи, дѣзѣгрѣ шѣ машинѣ де рѣсѣоѣ; шѣ дѣ алѣа, лѣндѣ шаратноѣ фѣрекаѣи ла амѣе канетеле кѣте кѣнѣ кан де зѣмѣрѣ дѣ бронѣ фѣръ коарне. — Ачѣест шаратноѣс, дѣ зѣсѣ Дѣма дѣвѣлѣтѣ, агѣнѣгѣндѣл кѣ тѣна, ла Галѣ се нѣмѣште верѣече, шѣ ла поѣ ресѣоѣс. Дѣнѣсѣ зѣтѣте шѣ ла ачѣест кар. Дѣнѣ мѣжлокѣл салѣи ера зп кар де о тѣрѣте зрѣешѣ шѣ акѣрѣа ведеде кѣшѣнасе конѣелѣи о дѣноѣофаре де спѣлѣтѣ. Ел ера де треѣи орѣи маѣ маре де кѣт веѣзѣл кар ал Дѣрманѣлор, дѣнармат кѣ треѣи сѣте де коасѣ нѣи кѣ треѣи сѣте де лѣнчѣи, ел се дѣнѣлѣа на зп тѣрѣи, кѣ дѣспѣрдѣгрѣи негрѣсѣ треѣизѣчѣи де солѣдѣи, кѣ роате де одѣл шѣ кѣ зп проѣан де зѣнде спѣнѣзѣра шѣсѣ дѣзѣгрѣи де аѣанос.

Ла че аѣ нѣтѣт съ фѣи фост дѣтрѣвѣнѣдѣат ачѣест кар? дѣтрѣвѣ Осевѣтоф; чѣне аѣ нѣтѣт вре о датѣ тѣшка ачѣеастѣ греа поѣоарѣ? Кѣрѣи Дѣмон салъ кѣрѣи зѣѣ есте ел дѣкѣнат?

— Ла нѣчѣи зп зѣѣ, ла нѣчѣи зп дѣмон, дѣ рѣспѣнѣсѣ некѣзпосѣкѣта; ел слѣжѣа ла ресѣоѣсѣ, шѣ ал сѣѣ мерс лѣн ера де нѣн азѣгрѣсѣ. Шѣи кѣнѣ еа вѣзѣт кѣ конѣтеле нѣ дѣцѣлѣеде: фостѣи вре одатѣ ла Венѣдѣа? дѣ дѣтрѣвѣ.

— Дар, рѣспѣнѣсѣ ел.

— Наѣ азѣит тѣ вревѣндѣсѣе де Бѣчѣнтаѣрѣл, де ачѣел преа манѣн нас дѣн каре се зѣа Доѣеле?

— Кѣнд мерѣеа съ се кѣсѣторѣаскъ кѣ мареа? сѣжрѣшѣ конѣтеле; ам азѣит.

— Наѣ азѣит тѣ вре одатѣ вревѣндѣсѣе де коевѣнѣсѣ дѣрманѣлор?

— Де карѣл лор де ресѣоѣсѣ, адаоѣе ел; дар.

— Аша дар, тѣ трѣвѣе съ кѣношѣтѣ карозѣл Мѣланѣзѣлор; кѣчѣи вѣд кѣ тѣ ешѣтѣ маѣ дѣвѣдѣат десѣпре лѣкрѣрѣле негрѣкѣте дѣнарте де дѣра та, де кѣт де ачѣеле дѣнѣтѣнѣлѣте дѣн веѣнѣтѣтеа дѣрѣи тѣле.

— Аша, адѣоѣи ел дѣнкѣ, ачѣеста ера стѣндарѣдѣл лор, паладѣл лор, коравѣа лор чеа сѣнѣтѣ, еѣ кѣпѣтарѣ маѣ мѣлѣте вѣрѣнѣе кѣ дѣнѣса, шѣ еа дѣи скѣпѣ дѣн маѣ мѣлѣте дѣвѣнѣдѣрѣи; мерсѣа еѣ чѣл лѣн ле дѣдеа тѣмѣи де а се реалѣна.

— Фоарте вѣне! Акѣнѣ аѣ съ тѣ дѣнѣлѣдѣи фѣръ грѣстѣте. Не кѣнд дѣра, — зрѣтѣ еа, ера окѣпатѣ де Барѣварѣи, шѣ кѣ поѣ, колонѣшѣтѣ Романѣи, ѣтемеат сѣвѣт дѣзѣгрѣл лор, поѣ фѣрешѣте кѣ нѣ дѣтрѣвѣнѣдѣат воѣи пострѣи шѣ карѣле поастрѣ де кѣт ла агрѣкѣлѣтѣрѣ, сѣнѣзѣгрѣл мѣжлок де а скѣпа де о маѣ аспрѣ скѣлѣвѣе; дѣнѣсѣ кѣнд реѣеле фѣрѣнѣлор, Карол чѣл маре аѣ дѣвѣнѣсѣ не Сакѣсонѣи, аѣ стѣрѣнѣт шѣ алѣнѣгат не Аѣварѣи нѣна дѣн Сѣгѣтѣа, шѣ дѣсѣ нѣтерѣнѣчѣа арматѣи лѣи нѣлѣ ла марѣнѣеле поастрѣ, аѣнѣстаѣи де тѣтереа че дѣнѣсѣола нѣмеле сѣѣ варѣварѣлор, шѣ нѣскѣдѣи дѣн пачѣеа че ел нѣ адѣчѣеа, анѣкарѣнѣ армеле негрѣсѣ а не скѣтѣи де поѣзѣ дѣкѣлѣкѣрѣи. Дѣнѣ тоатѣ Дѣра, де ла Тѣса нѣлѣ ла Дѣнѣстрѣ, тоѣи Ротѣнѣи, зпѣи сѣвѣт нѣме де ромѣнаѣи, негрѣсѣ кѣ ераѣ нѣскѣдѣи ла Рома, алѣи сѣвѣт ачѣела де пачѣенаѣи, амѣстѣекѣтѣрѣ де Романѣи шѣ Грѣчѣи, тоѣи, зѣк, стрѣгарѣ: сѣапѣкѣнѣ армеле! съ гѣтѣм кареле де рѣсѣоѣсѣ! Шѣ дѣтрѣо кѣлѣпѣ тоѣи аѣ фост дѣн нѣчоаре, шѣ дѣн кѣнѣрѣнѣсѣл Сѣчѣеѣи ешѣрѣ мѣи де карѣ марѣ дѣнарматѣ, не каре ротѣнѣи дѣнѣтрѣ Пачѣенаѣи ле нѣмѣрѣ Карѣ-Боѣи.

Ачѣеста кар се кѣвѣнеа Пачѣенаѣлор, дѣла карѣи аѣ азат де кѣтрѣ зѣлѣ дѣн стрѣтошѣи лѣи Драгонѣи де ла Сѣчѣеаѣа, не каре дѣл перѣѣ шѣ ел дѣтрѣсѣ зп ресѣоѣсѣ че авѣ кѣ Радѣ-Негрѣсѣ. Де шѣи крѣштѣнѣи фоарте де дѣделѣнѣгат тѣмѣи, поѣ дѣ чѣнѣстѣм ка паладѣлѣл пострѣсѣ, шѣ дѣ авѣет ка зп лѣкрѣсѣ сѣнѣт; ѣл трѣѣеат кѣ поѣ ла вѣтѣлѣе, шѣ кѣ дѣнѣсѣл ерам нѣрѣзѣеа дѣвѣнѣгѣторѣи шѣ лѣверѣи; дѣнѣсѣ акѣнѣ, дѣн чѣзда фѣгѣдѣвѣнѣдѣелор лѣи Блѣѣла шѣ а лѣи Нѣчѣта . . . шѣ трѣжѣнд не Осевѣтоф де

одать дн чеа маї де не зрѣть салъ, дн ачеа знде ера тавлоане шї статзе. Акѣм, дї зїсѣ еа, четеште; шї еа дї аратъ кѣ децїтѣл ачеастъ инскрїпцїе латїнѣ сынатъ дн азр не о шаре врѣче албастръ а лѣї Хрїстос, че се рїдїка дн мїжлокѣл салей: Quod fuerunt Sclavi Satani, sive Graeci, sive Romani, sive Galli, sive Scythi, ut servi Dei et sclavi Christi facti sunt, in perpetuum sunt salvi.

Кѣм ел нѣ шїеа латїнеште, нѣ нѣмаї кѣ нѣ днцѣлесе, днсѣ нѣ нѣтѣ чїтї де кѣт кѣ грезтате.

— Тѣ нѣї днделес, дї зїсѣ Дана днвѣлїтъ, ачест адевѣр дѣмнезѣскѣ, дїн каре оаменї аѣ фѣкѣт о аша де врѣдѣ мїндїре. Аша дар! Еѣ днї воїѣ еснаїка; шї зрѣжнд инскрїпцїа кѣ децетѣл, еа дї традѣсе кѣвжнт дѣпѣ кѣвжнт:

„Кѣдї фѣрѣ склани сатаней, фїе Гренї, фїе Романї, фїе Галї, фїе Сцїдї, дндатъ че сѣѣ фѣкѣт шерѣї лѣї Дѣмнезѣѣ шї склани лѣї Хрїстос, сѣнѣ дн вечї мѣнтѣїдї.“

Нѣ есте оаре аша? адевѣр шї мїндїре: Дѣмнезѣѣ їаѣ мѣнтѣїт, шї отѣл їаѣ фѣкѣт склани.

Осеїтоф нѣ о маї аѣзїа, ел ера днкремент, вѣрѣїа ї се атїнѣ де пент шї мѣнїле де цѣнѣнїт.

Чїнчї марї зѣгрѣвїтѣрї дн фресче днподовїа мѣрїї салей дѣратъ дн пентагон, шї не вѣкѣдї де марѣтѣрѣ рошїетїкѣ ераѣ нѣсе статзеле оаменїлор че се днвреднїчїсѣрѣ сѣѣ нѣ, де опорѣа натрїей.

Осеїтоф, вїїндѣшї дн фїре, ка артїст, нѣтѣ мїнѣнат де вїне жѣдека ачесте канѣ д'опере.

Фїгѣра лѣї Траїан скланитоаре де мѣрїре шї де маїестате, ачесѣ а лѣї Adrian, пїлїт де цѣлозіе шї де трїстѣдѣ, ачесѣ а лѣї Galien не каре се нѣтеа четї слѣвїчївнѣа шї нѣдїнѣтатеа лѣї де сѣлѣт, ачесѣ а лѣї Aurelian днфѣдншїтоаре де недѣмѣрїре шї де нѣрѣре де рѣѣ; дї амїнѣтїрѣ аша де вїне фелїзрїтеле сентїменте але ачестор прїнцї понѣрѣ Dacia, дн кѣт ел мѣртѣрїей кѣ нѣ аѣ вѣзѣт нїчї одатъ чева маї десевѣрнїт; амїрѣреа лѣї крескѣ кѣнд, дндрѣнтѣнд'шїї прївїрїле асѣпра зѣгрѣвїтѣрелор дїн салъ, вѣзѣ кѣ че мѣштѣшѣт зѣгравѣл, днзѣстрат кѣнѣ талант неавзїт, асѣел ле легасѣ днпревѣнѣ, днкѣт се нѣреа кѣ нѣ фак де кѣт'їна. —

Ачесте ераѣ чїнчї неїсаже днкїсе дн кадѣре де азр шї авжнд фїе каре де асѣпра кѣте о стѣмѣ, знде конѣеле нѣ регѣсї фѣрѣ зн фел де мїраре кѣнїтеле че ле вѣзѣсѣ сѣпате не чѣле чїнчї фѣсѣе але Кандѣлавѣлї. Ачѣла не каре ера скарїс Ард, днфѣдншїа о царѣ прѣсѣратъ кѣ марї деазрї; не чѣле маї днпалѣе шанѣе кѣшїї се дн-

нѣлѣѣѣ шанѣе четѣдѣї; дн стрїшторї, нѣмѣроасѣ тѣрѣме се нѣреаѣ фѣзгнд шї нѣвѣлїнд снѣрїете знееле несте алѣеле; дн дндепѣртаре, зн днїнѣ пїаїѣ. знде о арматѣ де нѣсторї, дѣпѣ че сѣѣ лѣпїтат вїтезеште, трѣта де паче кѣ зн врѣшїташ че семѣна маї мѣлѣт фїїарѣ селѣватїкѣ де кѣт а от; шї днтр'їн колд, ла чѣл днтѣї пїан, зн корт атѣкат де Имперїалї шї зн Ценерал кѣзѣнд стрѣпнѣе де ловїтѣрї.

Бѣ, днфѣдншїа о вале ларгѣ, профѣндѣ шї пїлїтѣ де рѣтѣшїдѣрї де арѣе де тот фелїзл. Мѣндїї чѣї днлалдї че о днкѣнцїѣра ераѣ негрї де Молїзї, шї не чѣл днтѣї пїан, апроане де зн їзвор че кѣрѣеа дн нѣрїжаш де а лѣнѣлѣ тавлолѣї зрѣтѣторїѣ, се ведеа зн тѣпѣр днармат кѣ зн Бѣздѣган; ла пїчоареле лѣї ера днїнѣ морт зн зїмѣрѣ негрѣ, шї лѣнѣлѣ дѣнѣсїа о кѣдѣлѣшїѣ че се гѣдѣра. Днѣре ачесте доѣ тавлоане, се зѣрїа о пажѣрѣ че се сѣвѣїзма кѣшїлїт шї днзѣдар сѣѣт гїарѣле а знеї алѣїа.

Мол, днфѣдншїа дн ценере о царѣ зндїоасѣ; дн чѣл днтѣї пїан се рїдїка о четѣдѣїе дн фортѣ рѣтѣндѣ шї не цїстѣтате рѣїнатъ; дн вечїнѣтате зн порт; дн фѣндѣл тавлолѣї се сѣїа нѣлѣ ла негрїї зн днлалт дїкѣлѣ аконерїт кѣ отѣт; не кѣстїшѣеле салѣ, се рѣсѣѣдѣа о веѣетадїїе аша де авѣтѣ, аша де лѣкѣсрїоасѣ шї зѣгрѣвїтѣ кѣ аша мѣштѣшѣт, днкѣт се нѣреа а се сїмдї мїросѣл флорїлор. Днтр'о нотїкѣ ла ноалеле мѣнтѣлѣї ера о днїнѣсѣ четате днѣтѣрїтѣ; зн вавалер че се нѣреа кѣ фѣѣеа, воїеа сѣ їнѣре, днсѣ о фѣтеїе не вѣрѣлѣ парканїлор се нѣреа аї опрї, шї дї арѣта кѣ децетѣл не врѣшїташ, а кѣрѣїа днпапїгарѣ се днїндеа нѣлѣ ла тавлолѣ че авѣа Вал дн марка лѣї. Ачест тавлолѣ авѣа дрѣнт фѣнд о коанѣ де мѣнцїї але кѣрѣра крѣштѣте асѣвїте се нерѣеаѣ дн позрї, шї ла чѣл днтѣї пїан зн днїнѣсѣ флѣвїѣ. Днѣре мѣнцїї шї флѣвїѣ се ведеа тѣрѣнѣрї дїндншї, ла але кѣрѣра ноале нѣсторїї шї тѣрѣтеле лор афлѣлѣ скѣнѣре дн потрїва ѣрдѣлор тѣтѣрѣшїтї че бѣтеа кѣшїїа, апѣї трѣчѣа шї рѣтрѣчѣа флѣвїл. Се веде ла дрѣанѣа о арматѣ де Мѣсѣлманї лѣзатъ ла гоанѣ де чїнчї мїї де оаменї, а кѣрѣра шѣф нѣрѣта о кѣчѣлѣ де мїел негрѣ; ла стѣнга, еате прадѣ фокѣлѣї, оаменї чнїтїдї, зн кѣлѣгѣр днцѣнат не зн мѣгар, шї дн фѣнд зн прїнц, ка шї Еурїк ал IV. Императѣл Цѣрманїей, ашѣнтѣнд дн рѣгѣмїнѣе сѣѣт мѣрїї канїтѣлїей салѣ ка сѣ ї се дескїдѣ порцїле. —

Ачесте зѣгрѣвїтѣрї ераѣ аша де кѣратѣ дн

T. Вої пѣсторї, вої Аркаденї,
 Амилетидї квиньї мїе,
 Ка Корвѣл шї челалалт,
 Ка се крене де тѣнїе.
 Шї де ва нѣтѣ поета,
 Ка дѣпъ гѣст се въ кжиге, —
 Съ нѣї стрїче лїтва реа, —
 Пѣнециї вакар пре фрѣнте.
 C. Ачест кап де порк пѣрос,
 Шрачесте коарне пѣроасе,
 Деаїа, діле чїнстеск,
 Нѣмаї семї фїї тѣлгѣїоасѣ.
 Шї де кѣтва воїѣ лѣвїнѣе,
 Воїѣ се фїї фрѣмос чоплїтѣ,
 Дикѣлдатѣн чїсте рошїї
 Дн марѣре полейтѣ.
 T. Ланте дѣлче шї плѣчїнѣ
 Дн тот анѣл веї авѣ
 е, Прїане,
 Тѣ пѣзештї грѣдїна теа.
 Шї де аї фост тѣ пѣн'акѣта
 Нѣма'н марѣре чоплїт,
 Де воїѣ авѣ спорїз ла ої,
 Воїѣ се те фак азрїт
 C. О! маї дѣлче декжт мїереа,
 Маї алѣв ка левѣда,
 О Nerine Galatea,
 Ах! те рог, нѣ тѣ зїга.
 Чї кжнд кад воїї пре фжн,
 Кжнд пѣсторїї вїн ла сѣт,
 Koridon те роагѣ, вїнѣ,
 Де нѣ кѣтва л'аї зїгат.
 T. Сецї фїз маї амар ка снжїсѣл,
 Маї гїтмос ка орї че сїїне,
 Маї де жос ка зн вѣрете,
 Дакѣ нѣмїї фѣр' де тїне
 Лѣвїгѣ зїоа ка зн ап; —
 Дѣчїцїв'акасѣ жжнчї,
 Че рѣшїне, сѣтѣрацїї,
 Дїн ачест' фрѣмоасе лѣнчї.
 ої рїзрї, шї вої пѣрае,
 Вої тѣфе, шї ерѣе мої,
 Сълчїле челе фрѣмоасе,
 Че въ зѣвреазѣ пре вої;
 Нѣзїцїї вїтеле де соаре,
 Вїне кѣлѣдроаса веарѣ,

Вїд'а вїеї кѣ грѣсїне
 Скоате нѣгѣрїї афоарѣ.
 T. Ла пої вагрѣ шї вѣрѣт,
 Ла пої фокѣл нѣ се сїнѣе,
 Ла пої есте тотѣзна
 Ыша неагрѣ де фжнїнѣе.
 Де фрїг атѣта не пасѣ,
 Кжтѣї пасѣ лѣнѣлїї
 Де нѣтѣрѣл оїлор,
 Кжт де ржнѣ рїзлїї.
 C. Ла пої жпацїн, шї кѣстане
 Мере рошїї, прѣне мої
 Сѣнт фїештекаре пом
 Стаѣ дн мѣлїїне ла пої.
 Ла пої тоате акѣта ржд;
 Еар' де кѣтва с'о кѣра
 Алексї дїн ачентїї тѣнцїї,
 Фжнтѣнїле вор сека.
 T. С'а зекат акѣт нѣтѣлѣтѣл,
 Шї еарѣа с'а вештезїт,
 Нѣї пре деалзрї нечї о вїе,
 Фѣр' де зѣврѣ с'а нѣлїт.
 Фїлїда кжнд ва венї,
 Ва фї верѣлѣ кѣ верѣацѣ,
 Шї плоае дїн деетѣларе
 Ва се кадѣ кѣ дѣлчеацѣ.
 C. Плопѣл плаче лѣї Алкїда,
 Еар' лѣї Бах вїд'а де вїе,
 Вїнереа мїртѣл изѣеште,
 Пентр' Аполо фїнїк фїе.
 Фїлїс алѣнѣл изѣеште,
 Пѣлѣ фїлї'л ва изѣї,
 Нече мїртѣл, нечї фїнїкѣл
 Аша фрѣмос нѣ ва фї.
 T. Фрѣмос фрѣсїнѣн пѣдѣре
 Брадѣл фрѣмос дн грѣдїнѣ,
 Плопѣл фрѣмос лжнѣгѣ ане,
 Салѣа трїстѣ ла фжнтѣлѣ.
 Де маї кѣтта маї дес,
 Шї, лїчїдо, вѣкорѣс,
 Ка тїне н'ар нѣтѣ фї
 Нечї зн арѣвр маї фрѣмос.
 M. Ачестеа ле цїїѣ дн мїнѣ,
 Шї кѣ Тїрсїс фѣ лѣвїнѣ.
 Де атѣчїа Koridon,
 Koridon е днтр'адїнѣ.